

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ
МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА

ВІДДІЛ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ
СПЕЦІАЛЬНА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА-ІНТЕРНАТ ІМЕНІ

Я.П. БАТЮКА

АСОЦІАЦІЯ ДІЄВИХ ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ
БЕЗБАР'ЄРНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ»

м. Київ
12 березня 2019 року

УДК 376:617.75: [159.9:37:303.4]:372.32

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні стратегії безбар'єрного освітнього середовища для дітей з порушеннями зору» 12 березня 2019 року м. Київ/- Упорядн.: Костенко Т.М., Кондратенко С.В., Легкий О.М. - Київ: Інтерсервіс, 2019. - 52 с

До збірника увійшли матеріали і тези Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні стратегії безбар'єрного освітнього середовища для дітей з порушеннями зору», яка відбулася 12 березня 2019 року у загальноосвітньому навчальному закладі I - III ступенів «Спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті №5 ім. Я.П. Батюка м. Києва. На конференції були розглянуті актуальні проблеми раннього втручання, дошкільної та шкільної освіти дітей з порушеннями зору; підтримка батьків та педагогів у контексті інклюзивного освітнього процесу; комплексний підхід у питаннях реабілітації; особливості психологічної допомоги людям з порушеннями зору. Ці та інші питання висвітлені на сторінках даного видання.

Для викладачів, науковців, молодих дослідників, батьків, працівників реабілітаційної та соціальної сфери.

ISBN 978-617-696-865-8

ЗМІСТ

Довгопола К.С., канд. психол. наук, старший науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.
Партнерство у ранньому втручанні в роботі з родинами дітей з порушеннями зору..... **6**

Дьогтева О.Є., вихователь педагог вищої кваліфікаційної категорії, педагог раннього супроводу, **Ушкалова Н.В.**, заступник директора з виховної роботи, педагог вищої категорії. Слов'янська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів № 23 Донецької обласної ради. *Ранній супровід дітей з візуальними порушеннями та їх сімей (із досвіду роботи консультативного центру «Промінчик»)*..... **8**

Заяць Т. М., вчитель-дефектолог Сосницького НРЦ Чернігівської області. *Роль навчального тексту у розвитку комунікативної діяльності учнів з особливими освітніми потребами*..... **9**

Ляна В.М., канд. пед.наук, старший науковий співробітник відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. *Особливості діагностики та корекції фонематичних процесів у дітей з порушеннями зору*..... **11**

Капелюх Д.Р., заступник директора з виховної роботи Терехівського НРЦ. *Формування основ толерантності в умовах сучасного спеціального закладу*..... **13**

Кобильченко В.В., д. психол.н., головний науковий співробітник відділу освіти дітей порушеннями зору, старший науковий співробітник Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. *Проблема психологічної інвалідації особистості*..... **15**

Кондратенко С.В., науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. *Організація корекційно-розвивальних занять з просторового орієнтування для дітей молодшого шкільного віку з глибокими порушеннями зору*..... **18**

Костенко Т.М., к.психол.н., завідувач відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.
Програма психологічної реабілітації людей з порушеннями зору..... **21**

Кульбіда С.В., д. пед.н., головний науковий співробітник відділу навчання жестової мови Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, **Щуцька О.І.**, заступник директора з навчальної роботи Тербовлянського НРЦ. *Мовна особистість учня з особливими освітніми потребами в контексті особистісного підходу*..... 25

Курінна В. Р., Київський університет імені Бориса Грінченка. *Умови розвитку творчого потенціалу у дітей з порушеннями зору*..... 27

Легкий О.М., канд. пед.наук, старший науковий співробітник відділу освіти дітей з порушеннями зору Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. *Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні учнів з порушеннями зору початкової школи*..... 29

Медведок Л.Г., канд. пед.наук, доцент кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології НПУ імені М.П. Драгоманова, **Паламар О.М.**, доцент кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології НПУ імені М.П. Драгоманова. *Особливості дотикового сприймання просторових елементів у незрячих учнів молодших класів*..... 32

Орлов А.В., кандидат педагогічних наук, заступник директора з виховної роботи Комунального закладу «Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс ім. В.Г. Короленка» Харківської обласної ради, доцент кафедри спеціальної, інклюзивної і здоров'язбережувальної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. *Анімалотерапія - як засіб соціалізації та комунікації дітей з порушеннями зору (з досвіду роботи)*..... 34

Петрикіна А.С., аспірантка Інституту спеціальної педагогіки і спеціальної психології імені М. Ярмаченка НАПН України, керівник гуртка Комунальний заклад «Харківський спеціальний навчально-виховний комплекс імені В.Г. Короленка» Харківської обласної ради. *Безбар'єрний шкільний музей як особливий освітній простір для учнів з порушеннями зору: форми методи та реалізація*..... 35

Покутська С.О., канд. пед.наук, старший науковий співробітник, **Вавіна Л.С.**, канд. пед.наук, старший науковий співробітник. **Малиновим Л.М.**, доцент кафедри професійної освіти та інноваційних технологій Інституту післядипломної освіти та довузівської підготовки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Значення корекції та компенсації в розвитку учнів молодших класів із глибокими порушеннями зору..... 37

Рбіцун Ю.В., канд. пед.наук, старший науковий співробітник відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. *Психолого-педагогічний портрет дитини з порушеннями зору*..... 40

Синьова Є.П., д.психол.н., завідувач кафедрою офтальмопедагогіки та офтальмопсихології, професор; **Гребенюк Т.М.**, канд. пед.наук, доцент кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології; **Сасіна І.О.**, канд. пед.наук, доцент кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. *Комплексний підхід у реабілітації дітей з інвалідністю по зору*..... 42

Соколова Л.І., педагог вищої категорії, вихователь-методист Слов'янської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернат І-ІІ ступенів № 23 Донецької обласної ради, менеджер міжнародного Українсько-голландського проекту «На Сонці».

Консультаційний центр ранньої підтримки дітей з порушеннями зору «Промінчик» — складова освіти дітей з тяжкими зоровими патологіями..... 43

Трофименко Л.І., канд. пед.наук, старший науковий співробітник відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Особливості мовленнєвого розвитку дітей із порушеннями зору..... 45

Ушкалова Н.В., заступник директора з виховної роботи, педагог вищої категорії Слов'янської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернат І-ІІІ ступенів № 23 Донецької обласної ради.

Інформаційна підтримка батьків і педагогів в умовах інклюзивної освіти..... 47

Якимів О.Р., директор Вигодського навчально-реабілітаційного центру Івано-Франківської обласної ради. **Гшовський В.І.**, тифлопедагог Вигодського навчально-реабілітаційного центру Івано-Франківської обласної ради.

Практичний супровід осіб з глибокими порушеннями зору..... 49

Синьова Є.П.
завідувач кафедру офтальмопедагогіки та офтальмопсихології,
доктор психологічних наук, професор
Сасіна І.О.
доцент кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології,
кандидат психологічних наук, доцент
Гребенюк Т.М.
доцент кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології,
кандидат психологічних наук, доцент
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
(м. Київ)

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД У РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ПО ЗОРУ

Організація реабілітаційної роботи з дитиною з порушеннями в розвитку базується на біосоціалній природі процесів компенсації. При цьому визначається також аномальний фактор, соціальний характер первинного захворювання, як новоутворення, що є наслідком цієї взаємодії, та може мати позитивний або негативний вплив на розвиток особистості, в залежності від узгодженості реабілітаційних заходів.

Всесвітня організація охорони здоров'я визначає реабілітацію як процес, метою якого є досягнення та підтримання особою з інвалідністю оптимального рівня фізичного, сенсорного, інтелектуального, психологічного та соціального функціонування.

Комплекс реабілітаційних заходів, їх форми, види, обсяги та тривалість для дітей з інвалідністю визначається лікарсько-консультативною комісією та фіксується у Індивідуальній програмі реабілітації (ІПР) з огляду на медичний діагноз, супутні захворювання та обмеження життєдіяльності до самообслуговування, пересування, орієнтування, спілкування, контролю за своєю поведінкою, трудової діяльності, навчання, професійного навчання та здобуття освіти.

Відповідно до наказу з МОЗ України № 623 від 08.10.2007 року «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання» до заповнення в ІПР деяких напрямків реабілітаційних заходів, наприклад, психолого-педагогічна реабілітація, професійна реабілітація, трудова реабілітація, соціально-побутова реабілітація та технічні засоби реабілітації, лікарсько-консультативна комісія може залучати фахівців з інших галузей: педагогів, психологів, працівників державної служби зайнятості, соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, тощо. Але на практиці не завжди ці фахівці залучалися до роботи над ІПР дитини з інвалідністю, що не дозволяло в подальшому ефективно здійснювати комплексну реабілітацію.

Так, з точки зору тифлопсихології і тифлопедагогіки при заповненні ІПР дитини з інвалідністю по зору, основні реабілітаційні заходи, окрім медичної, психологічної, фізичної та професійної реабілітації, мають бути спрямовані на: поновлення і формування елементарних навичок самообслуговування, формування навичок просторового орієнтування, організацію спілкування в колективі, оволодіння системою письма та читання за Л. Брайлем,

використання можливостей залишкового зору у навчанні і побуті, навчання користуванню побутовими, навчальними та виробничими тифлотехнічними засобами, розвиток інтересів, захоплення особистості в умовах зорової депривації. Саме ця інформація в подальшому дозволить педагогам та психологам визначити пріоритетні цілі у роботі з дитиною в закладах освіти і соціальної реабілітації.

Впровадження в Україні нової Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) дозволяє удосконалити процес реабілітації та повноцінно залучити різних фахівців до оцінки «особистісних факторів» та «факторів навколишнього середовища», проблем, які можуть виникнути у дитини в життєвих ситуаціях; планування та моніторингу «активності» - виконання завдань або діяльності дитиною та «участі» - залучення дитини до доступної для неї діяльності та її виконання в життєвих ситуаціях.

З цією метою, згідно розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків» від 27 грудня 2017 року №1008-р, потрібно здійснити впровадження міжнародних класифікацій в освітні програми підготовки фахівців галузей охорони здоров'я, освіти та соціального захисту в закладах вищої освіти.

Таким чином, впровадження МКФ-ДП дозволить ефективно реалізовувати комплексний підхід у реабілітації дітей з порушеннями зору.

Література:

1. Діти з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / за наук. ред. Є. П. Синьової, С. О. Рикова. – К.: Кафедра, 2016. – 212 с.

2. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями зору: монографія / за ред. д-ра психол.н., проф. Синьової Є.П., д-ра мед.н., проф. Рикова О.С. та авторів. – К.: Кафедра, 2017. - 320 с.

Соколова Л.І.
педагог вищої категорії,
вихователь-методист, менеджер міжнародного
Українсько-голландського проекту «На сонці»
Слов'янська спеціальна загальноосвітня
школа-інтернат I-III ступенів № 23
Донецької обласної ради

КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР РАННЬОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З
ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ «ПРОМІНЧИК» – СКЛАДОВА ОСВІТИ ДІТЕЙ З
ТЯЖКИМИ ЗОРОВИМИ ПАТОЛОГІЯМИ

Консультаційний центр ранньої підтримки дітей з порушенням зору «Промінчик» - складова освіти дітей з тяжкими зоровими патологіями.